

Vihreät nuoret

Ympäristö- ja eläinpoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa 23.11.2025

Tiivistelmä

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat ihmiskunnan kohtalonkysymyksiä, jotka pitää onnistua pysäyttämään. Tämä edellyttää johdonmukaista politiikkaa kaikilla politiikan sektoreilla ja tasoilla.

Säätelyn avulla rajoitamme ympäristölle haitallista toimintaa. Vähennetään metsien hakkuumääriä merkittävästi ja siirrytään kestäviin metsänhoitomenetelmiin. Irtaannutaan välittömästi fossiilisista polttoaineista ja siirrytään uusiutuviin ja päästöttömiin energiamuotoihin. Muutetaan ruoantuotanto kasvipohjaiseksi. Vähennetään kulutusta ja edistetään kiertotaloutta. Edistetään ympäristökriisien torjuntaa oikeudenmukaisesti ja kaikilla politiikan tasoilla. Muunlaiset eläimet nähdään itseisarvoisina yksilöinä ja heille taataan perusoikeudet.

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
1. Ympäristöpolitiikka	3
1.1. Ilmasto	3
Ilmastonmuutoksen torjunta.....	3
Energiantuotanto	4
Liikennepäästöt.....	6
Otsonikadon torjunta.....	7
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen.....	7

29	Ilmastonmuokkaus	8
30	1.2. Ekosysteemit	9
31	Luontokato	9
32	Ekologiset rajat ihmisen toiminnalle	9
33	Metsät	10
34	Suot	12
35	Sisävesistöt	12
36	Itämeri.....	13
37	Kaupunkiympäristö.....	15
38	1.3. Maankäyttö ja teollisuus	16
39	Maatalous	16
40	Pölyttäjät	18
41	Kaivokset.....	18
42	Teollisuus	20
43	Jätteet ja ruokahävikki.....	20
44	Muovi	21
45	1.4. Kulutus.....	22
46	Kohtuu- ja kiertotalous.....	22
47	Viherpesu	23
48	1.5. Yhteiskunta	23
49	Sosiaalinen kestävyys	23
50	Ympäristökasvatus	24
51	Viranomaistoiminta ja rangaistukset	25
52	Saamelaisasiat ympäristötyössä	26
53	Politiikka EU:ssa ja kansainvälisellä tasolla	27
54	2. Eläinpolitiikka	28
55	2.1. Eläinten oikeudellinen asema	29
56	2.2. Lyhyemmän aikavälin tavoitteet sektoreittain	30
57	Tuotannossa käytettävät eläimet.....	30
58	Turkistarhaus.....	31
59	Lemmikit	31
60	Koe-eläimet.....	32

61 Viihdekäyttö33

62 Työeläimet.....33

63 Luonnonvaraiset eläimet33

64 Metsästys.....34

65 Kalastus35

66

67 **Johdanto**

68 Ilman hyvinvoivaa luontoa meillä ei ole mitään; ei ruokaa, ei taloutta, ei terveyttä. Sillä on
69 myös itseisarvo sellaisenaan. On ihmiskunnan velvollisuus ja välttämättömyys pitää
70 huolta ympäröivästä luonnosta. Kaikessa politiikassa tulee huomioida planetaariset rajat
71 ja ympäristönsuojelu.

72 Luonnon lisäksi meidän tulee huomioida myös hiljainen enemmistö: muunlaiset eläimet.
73 Heillä on itseisarvo, mutta ovat myös kriittisen tärkeitä osia ekosysteemeissämme. Heitä
74 tulee kohdella arvostaen yksilöinä ja pyrkiä vähentämään turhaa kärsimystä.

75 Aikamme suuret haasteet vaativat pieniä ja suuria rakenteellisia ja kulttuurisia
76 muutoksia. Tässä ohjelmassa linjaamme Vihreiden nuorten ympäristö- ja eläinpoliittisia
77 ratkaisuja.

78 **1. Ympäristöpolitiikka**

79 **1.1. Ilmasto**

80 Ilmastomuutos muodostaa yhden aikamme suurimmista uhista niin ympäristölle kuin
81 ihmiskunnalle. Maapallon keskilämpötilan nopea nousu ajaa ilmastosysteemin kriittisten
82 kynnsarvojen yli, mitkä käynnistävät uusia ennalta-arvaamattomia muutoksia
83 ympäristön toiminnassa ja saattavat kiihdyttää lämpenemistä entisestään. Sen
84 vaikutukset ylettyvät yhteiskunnan kaikille osa-alueille aina ekologisista vaikutuksista
85 ihmisten terveyteen sekä kaikkiin maapallon alueisiin.

86

87 **Ilmastomuutoksen torjunta**

88 Ilmastomuutos johtuu ihmisten toiminnasta, jotka lisäävät kasvihuonekaasuja sekä
89 pienentävät hiilinieluja. Vuosien 2015–2024 jakso oli mittaushistorian lämpimin, ja
90 vuoden 2024 keskilämpötila oli 1,55 °C korkeampi kuin esiteollisella ajalla.
91 Lämpeneminen etenee tällä hetkellä 0,25 °C vuosikymmenessä. Jo kahden asteen nousu

aiheuttaisi vakavia vaikutuksia luonnolle ja ihmisille. Ilmaston lämpenemistä kiihdyttävät erityisesti fossiilisten polttoaineiden päästöt, metsäkato sekä kotieläintuotanto. Kaikkia kasvihuonepäästöjä tulee vähentää.

Ilmastonmuutosta ei voida enää pysäyttää, mutta sitä tulee torjua ja hillitä kaikilla keinoilla. Ilmastonmuutosta tulee hillitä kansainvälisellä yhteistyöllä ja samalla tehdään suuria muutoksia energiajärjestelmässä sekä elämäntavoissa. Ilmastopäätöksiä tehtäessä tulee ottaa huomioon ylisukupolvinen vastuu, jotta tulevilla sukupolvilla olisi elinkelpoinen ilmasto. Ilman elinkelpoista ilmastoa, meillä ei ole elinkelpoista planeettaa, jossa asua.

Toimenpiteet:

- Aikaistetaan ilmastolain tavoitteita, jotta Suomi on hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä.
- Kirjataan ilmastolakiin päästövähennystavoitteet myös kulutusperäisille päästöille.
- Lopetetaan fossiilisten polttoaineiden tukeminen.
- Lopetetaan kaikki fossiilisten polttoaineiden käyttö mahdollisimman nopealla aikataululla, viimeistään vuoteen 2035 mennessä.
- Siirrytään päästöttömään ja kestäväan energian tuotantoon.
- Kasvatetaan hiilinieluja ja -varastoja.
- Tehdään niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi pitkän aikavälin suunnitelma, jossa otetaan huomioon myös tulevien sukupolvien oikeus elinkelpoiseen ilmastoon.
- Otetaan ilmastonmuutoksen torjunta huomioon kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla.
- Tehdään sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisia ilmastotoimia.

115

Energiantuotanto

Energiantuotannossa luovutaan fossiilisista sekä polttamiseen perustuvista energiamuodoista ja siirrytään uusiutuviin energiamuotoihin sekä ydinvoimaan. Vuonna 2024 reilut 15 % sähköstä tuotettiin polttamalla, ja loput tuontia lukuun ottamatta päästöttömillä menetelmillä.

Vesivoiman tuotantokapasiteetissa ei ole enää lisäysvaraa - ennemminkin pitäisi vähentää vesivoimaloita niiden vesiekosysteemeihin aiheuttamien negatiivisten vaikutusten takia. Sen sijaan Fingrid ennustaa tuulivoiman tuotannon jopa

124 kolminkertaistuvan Suomessa vuoteen 2030 mennessä: Suomessa on edelleen runsaasti
125 uuden tuulivoiman rakentamiseen soveltuvia alueita. Tuulivoiman haaste on sen
126 sääriippuvuus. Tuotantomäärien lisääntyvän vaihtelun takia kysynnän joustavuutta pitää
127 lisätä teollisuudessa ja kotitalouksissa. Lisäksi vetyteollisuus voi auttaa
128 vastaamaan kulutusjousto. Vedyntuotanto tulee mahdollisuuksien mukaan keskittää
129 tuotantopiikkien aikaan, jolloin sitä voidaan hyödyntää esim. raudan pelkistykseen.

130 Kaukolämmön tuotannossa tulee siirtyä polttoon perustumattomiin
131 ratkaisuihin. Esimerkiksi geolämpöä voidaan tutkia ja käyttää vaihtoehtona.
132 Kaukolämpöverkon puhdistaminen on tärkeää päästöjen vähentämiseksi. Maalämpöä
133 tulee käyttää tilanteissa, joissa sillä voidaan vähentää päästöjä, kuten polttoon
134 perustumattoman kaukolämpöverkon ulkopuolella.

135 **Toimenpiteet:**

- 136 • Luovutaan fossiilisista polttoaineista sähköntuotannossa välittömästi.
- 137 • Puretaan vaelluskaloille haitallisimpia vesivoimaloita ja rakennetaan käytössä
138 oleviin vesivoimaloihin toimivat kalatiet.
- 139 • Kielletään metsien hakkuu teolliseen polttoon. Metsäteollisuuden sivuvirroille
140 tulee etsiä polttoa parempia käyttökohteita.
- 141 • Tutkitaan uusia polttoon perustumattomia kaukolämpöratkaisuja.
- 142 • Puhdistetaan kaukolämpöverkko.
- 143 • Hyödynnetään tuotantopiikkien aikainen ylimääräinen sähkö esimerkiksi vedyn
144 valmistukseen.
- 145 • Integroidaan kaavoitukseen energiasuunnittelua alueellisesti, jotta maalämpöä ja
146 hukkalämpöä voidaan hyödyntää tehokkaasti lämmityksessä.
- 147 • Tehdään energian pientuotannosta kannattavaa verotuksellisin keinoin.
- 148 • Vähennetään energiankulutusta ja energiantarvetta, säästetään energiaa ja
149 kehitetään energiatehokkuutta.
- 150 • Sidotaan laitteiden verotus niiden energiatehokkuuteen.
- 151 • Edistetään pienydinvoiman rakentamista suurten kaupunkien
152 kaukolämmöntuotantoon.
- 153 • Edistetään fuusiovoiman kehittämistä.

154

155 **Liikennepäästöt**

156 Liikenne aiheuttaa viidesosan Suomen kasvihuonepäästöistä. Tästä 95 prosenttia syntyy
157 tieliikenteestä ja loput vesiliikenteestä, rautatieliikenteestä ja kotimaan sisäisestä
158 lentoliikenteestä. Merkittävin potentiaali päästöjen vähentämisessä on
159 henkilöautoliikenteessä, jonka osuus on noin puolet tieliikenteen päästöistä.

160 Yksityisautoilusta pitää luopua kaikkialla, missä se on mahdollista, ja sen sijaan siirtyä
161 käyttämään julkista ja kevyttä liikennettä. Siellä, missä autoilu on edelleen välttämätöntä,
162 siirrytään päästöttömiin teknologioihin. Polttoaineverotulojen alenemiseen vastataan
163 siirtymällä verottamaan ajoneuvoja niiden massan perusteella, jolloin teitä enemmän
164 kuluttavien raskaampien ajoneuvojen käyttäjät osallistuvat niiden kunnossapitoon
165 kevyempien ajoneuvojen käyttäjiä enemmän. Joukkoliikenteestä tehdään kattavaa ja
166 edullista, jotta se on aidosti houkutteleva vaihtoehto yksityisautoilulle.
167 Kaupunkikeskusten liikennejärjestelyjä käydään läpi osiossa *Kaupunkiympäristö*.

168 Lentoliikenne on kansainvälisestä luonteestaan johtuen vapaamatkustaja
169 päästövähennysten osalta. Kansainvälisten lentojen päästöjä ei lasketa mukaan
170 minkään maan päästölaskelmiin, lentolipuista ei makseta arvonlisäveroa ja lentokerosiini
171 on verovapaata polttoainetta. Lentoliikenteen sääntely vaatii kansainvälisiä sopimuksia,
172 joiden luomisessa Suomesta tulee aktiivinen osapuoli.

173 Liikenne aiheuttaa merkittävän osan ilmansaasteista. Ilmansaasteet aiheuttavat
174 vuosittain maailmalla jopa noin 4,2 miljoonaa ennenaikaista kuolemaa.

175 **Toimenpiteet:**

- 176 • Siirrytään verottamaan ajoneuvoja niiden massan perusteella.
- 177 • Nostetaan uusien polttomoottoriautojen autoveroa reilusti.
- 178 • Tuetaan joukkoliikenteen kehittämistä.
- 179 • Palautetaan joukkoliikenne alimpaan arvonlisäverokantaan.
- 180 • Säädetään lentovero.
- 181 • Luovutaan kokonaan maakuntalentojen ja muista lentämisen tuista ja siirretään
182 vapautuvat rahat rautatieliikenteen tukemiseen ja kehittämiseen.
- 183 • Edistetään lentokerosiinin verovapaudesta ja lentolippujen
184 arvonlisäverovapaudesta luopumista kansainvälisesti.
- 185 • Edistämien kansainvälistä lentoliikenteen päästökauppaa.

186 • Kielletään lentoyhteydet, joiden matka-aika raideliikenteellä olisi enintään kolme
187 tuntia.

188 • Tuetaan kaukojunaliikenteen rataverkoston kehittämistä.

189

190 **Otsonikadon torjunta**

191 Otsonia esiintyy koko ilmakehässä, mutta eniten 15–30 km korkeudessa
192 otsonikerroksessa. Vaikka otsonin pitoisuus on pieni, se on tärkeä suoja UV-säteilyä
193 vastaan. 1980-luvulla Etelämantereen yllä havaittiin otsoniaukko, jonka syyksi
194 paljastuivat halogenoidut hiilivedyt. Havainto johti Montrealin pöytäkirjaan (1987), jolla
195 rajoitettiin otsonia tuhoavien aineiden käyttöä. Sopimus on hidastanut otsonikatoa ja
196 hyödyttänyt myös ilmastoa, mutta otsonikato ei ole vielä korjaantunut, joten sen eteen
197 tulee vielä tehdä töitä.

198 **Toimenpiteet:**

- 199 • Estetään kiellettyjen CFC-yhdisteiden ja muiden otsonia tuhoavien aineiden
200 salakuljetus ja käyttö.
- 201 • Valvotaan, että Montrealin pöytäkirjan ehtoja noudatetaan kaikkialla maailmassa.
202 Siirrytään ympäristöystävällisiin otsoniturvallisiin kemikaaleihin esim.
203 jäähdytyksessä ja ponnekaasuissa.
- 204 • Vältetään myös korvaavien aineiden (esim. HFC-yhdisteiden) ilmastohaittoja
205 valitsemalla vähäpäästöisiä vaihtoehtoja.
- 206 • Hillitään ilmastonmuutosta.
- 207 • Kehitetään satelliitti- ja maaseurantaa otsonipitoisuuksien seuraamiseksi.
- 208 • Rahoitetaan tutkimusta otsonin käyttäytymisestä ja palautumisesta sekä
209 uusien kemikaalien vaikutuksista.
- 210 • Koulutetaan ammattilaisia (esim. kylmäalan työntekijöitä) turvalliseen kemikaalien
211 käsittelyyn.

212

213 **Ilmastonmuutokseen sopeutuminen**

214 Ilmastonmuutoksen seuraukset, kuten sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen, aiheuttavat
215 merkittäviä uhkia yhteiskuntien toiminnalle. Jo tällä hetkellä Euroopassa tulvat ovat
216 jokavuotisia ja helleaallot lisäävät sairastavuutta merkittävästi ja aiheuttavat
217 pahimmillaan kymmeniä tuhansia kuolemia vuosittain. Kuivuuden aiheuttamat vesipulat

218 ja aavikoituminen ovat uhkia erityisesti Etelä-Euroopassa. Ilmastomuutos tulee
219 aiheuttamaan merkittäviä pakolaisaaltoja. Lisäksi ilmastomuutos lisää tartuntatautien
220 riskiä ja mahdollistaa muinaisten tartuntatautien paljastumisen ikiroudasta.
221 Ilmastomuutoksen vaikutuksiin pitää varautua ajoissa, jotta sen pahimmat vaikutukset
222 pystytään välttämään.

223 **Toimenpiteet:**

- 224 • Huolehditaan riittävästä kaupunkivihreän määrästä.
- 225 • Suunnitellaan uudet rakennukset niin, että ne kestävät lisääntyviä ja kovenivia
226 helleaaltoja.
- 227 • Varmistetaan, että kaupunkien hulevesijärjestelmät pystyvät vastaamaan
228 ilmastomuutoksen mukanaan tuomiin tulviin.
- 229 • Tuetaan ilmastomuutokseen varautumista pahimmin
230 ilmastomuutoksesta kärsivissä maissa.
- 231 • Perustetaan ilmastokatastrofirahasto.
- 232 • Valmistaudutaan mahdollisiin tuleviin tartuntatautiepidemioihin ja -
233 pandemioihin niin valtion tasolla kuin kansainvälisesti.
- 234 • Varaudutaan ilmastopakolaisuuden lisääntymiseen sekä Suomessa, EU:ssa
235 että kansainvälisesti.

236

237 **Ilmastomuokkaus**

238 Ilmastomuokkauksella viitataan ympäristön laajamittaiseen ja suunnitelmalliseen
239 muokkaamiseen. Tähän on ehdotettu laajaa joukkoa erilaisia erilaisia tekniikoita, kuten
240 auringon säteilyn heijastamista takaisin avaruuteen tai pienhiukkasten levittämällä
241 ilmakehään. Vaikka ilmastomuokkauksella pystyttäisiin hillitsemään ilmaston
242 lämpenemistä, sillä voi olla vakaviakin seurauksia niin ympäristöllisesti kuin
243 poliittisesti. Esimerkiksi vaarana on, että ilmasto voisi muuttua haitallisen
244 arvaamattomaksi. Ympäristöllisten vaikutusten lisäksi ilmastomuokkaus voisi aiheuttaa
245 negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, kuten sotia. Ilmastomuokkaus ei voi korvata
246 välttämättömiä kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä. Monien tutkijoiden
247 mielestä ilmastomuokkauksella voitaisiin mahdollisesti vain tukea
248 katastrofaalisen ilmastomuutoksen ehkäisyä samalla, kun päästöjä vähennetään.

249 **Toimenpiteet:**

- 250 • Tehdään ilmastomuokkauksesta kansainvälinen sopimus.

- 251 • Rajataan ilmastonmuokkausteknologioiden käyttö ainoastaan viimesijaiseksi
252 hätäratkaisuksi, eikä sallita niiden toimia päästövähennysten korvaajana.
- 253 • Käytetään ilmastonmuokkauksen keinoja, jotka eivät aiheuta tai voimista
254 ympäristöongelmia.
- 255 • Lisätään tutkimusta ilmastonmuokkauksen vaikutuksista ilmastoon/ympäristöön.

256

257 **1.2. Ekosysteemit**

258 **Luontokato**

259 Luontokato eli luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen on ilmastomuutoksen
260 ohella merkittävimpiä ihmiskuntaa uhkaavia globaaleja ympäristökriisejä.
261 Elinympäristöjen tuhoutuminen, lajien sukupuutot ja ekosysteemien heikkeneminen
262 uhkaavat luonnon elintärkeitä toimintoja. Luontokadon takia monet ekosysteemipalvelut
263 ovat uhattuna, mikä uhkaa myös yhteiskuntien toimintaa.

264 Luontokato johtuu ihmisen toiminnasta, eikä sitä voida enää kokonaan estää.
265 Luontokadon eteneminen voidaan kuitenkin pysäyttää niin, etteivät sen pahimmat
266 seuraukset toteudu. Luontokadon torjunnassa keskeistä on niin suojelualueiden
267 lisääminen ja luonnon ennallistaminen kuin luontojalanjäljen pienentäminen hillitsemällä
268 kulutusta ja siirtymällä luonnolle vähemmän haitallisiin tuotantomenetelmiin, kuten
269 ruoantuotannossa kasvituotantoon. Luontokato on pysäytettävä, jotta elinvoimaiset
270 ekosysteemit, monimuotoinen luonto ja yhteiskuntien toiminta saadaan turvattua.

271

272 **Ekologiset rajat ihmisen toiminnalle**

273 Elämää ylläpitävien ekosysteemien tilanne on huonontunut ihmisten toiminnan johdosta
274 nopeasti. Ympäristö asettaa kaikelle ihmisen toiminnalle rajat ja osa näistä rajoista on
275 myös kirjattu kansainvälisiin sopimuksiin. Kaikki planetaariset rajat tulee kirjata
276 sopimuksiin, minkä lisäksi ne täytyy saada myös kansalliseen lainsäädäntöön ilmastolain
277 esimerkin mukaisesti. Näin varmistetaan, että yhteiskunta toimii paikallisen ympäristön
278 rajoissa. Niissä tilanteissa, joissa paikallinen ympäristö ei aiheuta tiukempaa rajaa,
279 asetetaan rajat vastaamaan Suomeen väkilukuun suhteutettua osaa planetaarisista
280 rajoista.

281 **Toimenpiteet:**

- 282 • Pidetään Suomen vesivarat riittävinä ja ei vähennetä metsäpinta-alaa nykyisestä.

- 283 • Kirjataan ilmastolakiin kulutusperäisille hiilipäästöille vähennystavoitteet, niitä
284 vähennetään samassa suhteessa kuin Suomen sisäisiä päästöjä.
- 285 • Säädetään luontolaki, joka pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen
286 Suomessa sekä laskee Suomen luontojalanjäljen kestäväälle tasolle vuoteen 2030
287 mennessä.
- 288 • Suojellaan 30 % Suomen maa- ja vesialueesta vuoteen 2030
289 mennessä. Minimitavoite pitää saavuttaa jokaisessa maakunnassa ja
290 luontotyyppissä.
- 291 • Suojellaan uhanalaisia elinympäristöjä ja lisätään suojelualueiden määrää.
- 292 • Vähennetään typpi- ja fosforipäästöjä niin, että Suomi on typpi- ja
293 fosforineutraali vuoteen 2035 mennessä.
- 294 • Vähennetään ilmansaastepäästöjä niin, että kaikkialla Suomessa ilma on puhdasta
295 Maailman terveysjärjestön kriteerien mukaan vuoteen 2035 mennessä.
- 296 • Lopetetaan ympäristö- ja terveysvaikutuksiltaan tuntemattomien synteettisten
297 kemikaalien päästöt vuoteen 2035 mennessä.
- 298 • Varmistetaan, että ilmastotoimet eivät heikennä biodiversiteettiä vaan tukevat sitä.
- 299 • Vähennetään luonnonvarojen käyttöä 70 % nykytasosta vuoteen 2035 mennessä.
- 300 • Kielletään vettä vaativien tuotteiden tuonti vesipula-alueilta, maa- ja
301 metsätuotteiden tuonti metsäkatoalueilta ja polttoa hyödyntävien
302 teollisuustuotteiden tuonnit vakavasti saastuneen ilman alueilta vuoteen
303 2035 mennessä.

304

305 **Metsät**

306 Sanotaan, että Suomi elää metsistä. Nykyisen kaltainen metsäteollisuus ei kuitenkaan ole
307 kestävä: uusia metsälajeja uhanalaistuu jatkuvasti, ja tutkitusti suurin syy siihen on
308 avohakkuihin perustuva tehometsätalous. Yli 90 % Suomen metsistä on talouskäytössä ja
309 vain 6 % kasvullisesta metsämaasta on suojeltu hakkuilta. Metsiemme lajeista yli 800 on
310 jo uhanalaisia ja kaksi kolmasosaa metsiemme luontotyypeistä on luokiteltu
311 uhanalaisiksi. Eniten uhanalaisia lajeja on lehdoissa.

312 Suomen metsien hiilinielut ovat romahtaneet, ja metsät ovat muuttuneet hiilinielusta
313 päästölähteeksi. Hiilinielujen pelastamiseksi tarvitaan nopeita ja tehokkaita
314 toimenpiteitä, kuten hakkuiden määrän merkittävää pienentämistä. Hiilinielujen

315 kasvattaminen on lyhyellä aikavälillä yksi halvimmista ja tehokkaimmista keinoista
316 tavoitella ensin hiilineutraaliutta ja sitten hiilinegatiivisuutta.

317 **Toimenpiteet:**

- 318 • Suojellaan kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsät asiantuntijatietoon pohjaavilla
319 lahopuu- ja muilla kriteereillä arvioituina
- 320 • Kasvatetaan valtion metsien keski-ikää ja kartoitetaan sekä suojellaan kaikki
321 METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden arvoluokkien I ja II
322 mukaiset metsät luonnonsuojelullisesti toimivina kokonaisuuksina.
- 323 • Laajennetaan METSO-ohjelmaa koskemaan kaikkia elinympäristötyyppejä
324 ja lisätään sen rahoitusta merkittävästi.
- 325 • Muutetaan avohakkuut luvanvaraisiksi ja lopetetaan ne kokonaan
326 julkisomisteisissa metsissä.
- 327 • Rajoitetaan hakkuumäärät maakuntakohtaisesti ekologisesti kestäväälle tasolle.
- 328 • Otetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu pellonraivauksen ja rakentamisen
329 aiheuttaman metsäkadon hillitsemiseksi.
- 330 • Vapautetaan valtion metsäkeskusten keräämän metsätietojärjestelmän
331 tiedot avoimesti kaikkien saataville.
- 332 • Siirretään arvokkaiden kohteiden säilymisen ja metsälain noudattamisen seuranta
333 metsäkeskuksilta riippumattoman arvioijan, kuten alueellisen
334 ympäristöviranomaisen tehtäväksi.
- 335 • Lisätään metsätalouden valvontaa ja poliisin resursseja metsänkäyttöön
336 liittyvien rikosten tutkinnassa.
- 337 • Nostetaan luonnonsuojelun määrärahat Luontopaneelin suosituksen mukaisesti
338 vähintään 1 %:iin BKT:sta.
- 339 • Luovutaan valtion metsien käytön tulostavoitteista.
- 340 • Vältetään sellun vientiä sellaisenaan, ja sen sijaan jatkojalostetaan sitä
341 mahdollisimman arvokkaiksi ja innovatiivisiksi tuotteiksi.
- 342 • Edistetään metsätalouden kestävyyttä myös Euroopan Unionin tasolla.
- 343

344 **Suot**

345 Suomessa on kansainvälisesti vertailtuna todella paljon soita. Suomen soista yli puolet on
346 ojitettu, mikä on muuttanut niiden vesitaloutta ja vedenkiertoa, aiheuttanut vesistöjen
347 rehevöitymistä ja tummumista sekä tuhonnut soisia luontotyypppejä, kuten uhanalaisia
348 runsaspuustoisia korpia. Suomen alkuperäisistä soista alle puolet ovat enää
349 luonnontilaisia metsätalouden ojitustoimenpiteiden vuoksi. Ojitus ei aina onnistu
350 lisäämään metsän kasvua, ja kolmasosa soiden ojituksista on todettu taloudellisesti
351 hyödyttömiksi. Noin puolet suoluontotyypeistämme ovat uhanalaisia, ja eniten
352 uhanalaistuneet ovat korpiset, lettoiset ja lähteiset suoluontotyyppit.

353 **Toimenpiteet:**

- 354 • Ennallistetaan vähintään 30 % heikentyneistä soista vuoteen 2030 mennessä.
- 355 • Ennallistetaan kaikki heikkotuottoiset ojitetut suot.
- 356 • Suojellaan loput soidensuojelun täydennysohjelman kohteet.
- 357 • Lisätään soiden ennallistamisen rahoitusta, ja ohjataan rahoitusta erityisesti
358 runsaspuustoisten korprien suojelusta aiheutuviin kuluihin.
- 359 • Lakkautetaan kunnostusojituksen tuet.
- 360 • Kielletään soiden uudisojitus ja tehdään kunnostusojituksista luvanvaraisia.
- 361 • Säädetään ojavero, joka kannustaa luopumaan turhista ja vähämerkityksisistä
362 ojista.
- 363 • Luovutaan energiaturpeen tuotannosta välittömästi. Valtionyhtiöiden ei tule
364 siirtää tuotantoaan ulkomaille.
- 365 • Tehdään pintasammalen keruusta luvanvaraista ja säännellään sitä tiukasti.
- 366 • Edistetään kosteikkoviljelyä ja kielletään uusien peltojen tekeminen soille.

367

368 **Sisävesistöt**

369 Suomen vesistöt kohtaavat monia erilaisia uhkia. Ravinteiden lisääntyminen eli
370 rehevöityminen aiheuttaa leväkukintojen lisääntymistä, vesistöjen umpeenkasvua,
371 kalakantojen vinoutumista ja muutosta eliörakenteissa. Vesistöjen tummuminen
372 aiheuttaa muutoksia vesiekosysteemeissä, kun valo-olosuhteet muuttuvat.
373 Vesirakentaminen muuttaa vesistöjä, ja estää esimerkiksi vaelluskalojen vaelluksen.
374 Pienvesiä uhkaa vesirakentaminen, metsäojitukset, hakkuut sekä uomien perkaukset ja

375 suoristamiset. Myös puhdistamattomat hulevedet ja vieraslajit aiheuttavat ongelmia
376 vesistöissä.

377 Vesistöjen tilan heikkeneminen pitää pysäyttää. Rehevöitymisen ja tummumisen
378 ehkäisemiseksi on tärkeää vähentää ravinne- ja humuskuormitusta koko valuma-alueella.
379 Suurimpia vesistöjen ravinne- ja humuskuormituksen aiheuttajia ovat maa- ja
380 metsätalous sekä jätevedet.

381 **Toimenpiteet:**

- 382 • Kirjataan lakiin pakolliset vesistöjen 50 metrin levyiset suojavyöhykkeet.
- 383 • Muutetaan metsätalousskäytössä olevien turvemaiden uudis- ja kunnostusojitukset
384 luvanvaraisiksi ja edellytetään suunnitelma riittävästä toimista ravinteiden ja
385 kiintoaineen pääsyn estämisestä vesistöihin.
- 386 • Ennallistetaan jokia luontoarvot huomioiden. Tuetaan ennallistamista.
- 387 • Vältetään metsien liikalannoitusta rehevöittävien vaikutusten minimoimiseksi.
- 388 • Kehitetään sini-viherverkostoja kaupunkialueilla hulevesien kuormituksen
389 vähentämiseksi.
- 390 • Poistetaan ravinteita vesistöistä niittämällä vesikasveja rehevistä vesistöistä.
- 391 • Lisätään lainsäädäntöön teollisuudelle selkeät raja-arvot keskeisten haitta-
392 aineiden enimmäismäärälle jätevesissä.
- 393 • Torjutaan vieraslajien leviämistä.
- 394 • Otetaan käyttöön tehostettu typenpoisto kaikissa Suomen rannikkokaupunkien
395 jätevedenpuhdistamoissa.
- 396 • Selkiytetään lainsäädäntöä niin, että luonnontilaisten purojen ja norojen uomien
397 perkaus, suoristaminen ja muu muuttaminen on yksiselitteisesti kiellettyä.

398

399 **Itämeri**

400 Itämeri ei enää ole maailman saastunein meri, mutta meren tila Suomen ympärillä
401 olevilla alueilla on edelleen välttävä ja ilmastonmuutoksen ja luontokadon seuraukset
402 näkyvät Itämerellä muita merialueita nopeammin. Noin 90 % Itämerestä kärsii
403 rehevöitymisestä muun muassa maatalouden ja hajakuormituksen vuoksi. Tilanne on
404 heikoin Saaristomerellä ja Suomenlahdella. Itämeren muita uhkatekijöitä ovat esimerkiksi
405 vieraslajit, roskaantuminen, vesirakentaminen, laivaliikenteen aiheuttamat saasteet ja
406 meluhaitat, satamien ravinnekuormitus sekä uusimpina uhkina Haminan

407 akkumateriaalitehdas, joka mahdollisesti laskisi jätteet suoraan veteen. Reilun kahden
408 vuoden aikana Itämerellä on myös tapahtunut 6 putki-/kaapelivauriota.

409 Vuosien 1980–2023 välillä veden lämpötila on noussut keskimäärin noin 2 astetta,
410 voimakkaimmat lämpötilavaikutukset ovat Pohjoisella Itämerellä. Ilmastonmuutos
411 aiheuttaa Itämerellä sään ääri-ilmiöitä ja esimerkiksi kesällä 2023 Itämerellä mitattiin
412 kuumia hellelukemia. Koska Itämeri on jo valmiiksi huonossa hapessa, se on
413 erityisherkkä merihelleaalloille.

414 Rehevöitymisellä ja ilmastonmuutoksella on ollut paljon vaikutuksia kalakantoihin,
415 erityisesti kylmään veteen sopeutuvat lajit ovat kärsineet muutoksista. Myös vieraslajit
416 ovat vaikuttaneet alkuperäisiin lajeihin. Tulevaisuudessa osalla Itämeren alueista ei
417 nähdä välttämättä jäätä, mikä vaikeuttaa esimerkiksi Itämerennorpan
418 pesintämahdollisuuksia. Itämeren suolapitoisuus on noin 5 kertaa laimeampi verrattuna
419 valtameriin ja sen heikkeneminen vaikuttaa koko ekosysteemiin, kuten rakkohauruun,
420 sinisimpukoihin ja jopa ihmisiin.

421 **Toimenpiteet:**

- 422 • Kielletään risteilyt, joissa lähtö- ja saapumissatama on sama, eikä tarkoituksena
423 ole viettää aikaa kohdekaupungeissa pl. lyhyet maisemaristeilyt.
- 424 • Vähennetään meluhaittoja asettamalla meriliikenteelle nopeusrajoituksia.
- 425 • Kielletään Itämeren kalankasvatus.
- 426 • Lakautetaan matkustajalauttojen yritystuet.
- 427 • Asetetaan teollisuuslaitosten aiheuttamalle ravinne- ja kemikaalikuormitukselle
428 selkeät ja tiukat raja-arvot.
- 429 • Kehitetään satamien jätehuoltoa.
- 430 • Päivitetään satamien ympäristöluvut edellyttämään kokonaiskuormituksen
431 seurantaa. Asetetaan kokonaiskuormitukselle raja-arvot ja lisätään valvonnan
432 resursseja.
- 433 • Veloitetaan satamia puuttumaan laivaliikenteen päästöihin, esim. öljyvuotoihin.
- 434 • Tuetaan tehtaiden siirtymistä ja/tai rakentamista mahdollisimman
435 kauas vesistöalueelta.
- 436 • Tehostetaan toimia uhanalaisten lajien säilymiseksi. Ennallistetaan lajistoa mm.
437 istuttamalla meriajokkaita takaisin pohjaan.
- 438 • Lisätään merisuojealueita rannikkoalueilla ja Itämeren suojelun rahoitusta.

440 **Kaupunkiympäristö**

441 Kaupungeissa rakennetun ympäristön ja luonnon tulee olla tasapainoisesti toistensa
 442 lomassa. Kaavoituksessa huomioidaan viherkäytävät, niityt ja muut luontopohjaiset
 443 ratkaisut. Betoniviidakon sijaan tarvitaan puita ja puistoja, jotka luovat varjoja ja alentavat
 444 lämpötilaa. Kaupunkiluonto on hyväksi fyysiselle ja mielenterveydelle – metsäretki
 445 ehkäisee allergioita, laskee verenpainetta ja vähentää stressiä. Joukkoliikenteen ja
 446 kevyen liikenteen edellytysten kehittämällä saadaan paitsi vähennettyä päästöjä, myös
 447 viihtyisämpiä kaupunkialueita.

448 Kaupunkiympäristölle ominaista on ympärivuorokautinen valaistus eli valosaaste. Se
 449 häiritsee ekosysteemejä ja se on haitallista niin kasveille, hyönteisille, linnuille kuin
 450 nisäkkäillekin – myös ihmiselle. Suomen oloissa valo on etenkin syksyisin ja talvisin
 451 tärkeää turvallisen liikkumisen kannalta, mutta valo olisi syytä kohdistaa tarkasti sinne,
 452 missä sitä tarvitaan.

453 Uudistamme kaupunkia niin, että rakennettu ympäristö ja luonto sopivat yhteen.
 454 Rakennamme tiiviitä, viihtyisiä ja yhteisöllisiä kaupunkia, joissa luonto on lähellä, ja
 455 kaupunkien valosta, melusta ja ilmansaasteista ei ole enää haittaa luonnolle.

456 **Toimenpiteet:**

- 457 • Huomioidaan kaavoituksessa luontovaikutukset. Epävarmoissa tilanteissa tulee
 458 toimia varovaisuusperiaatteen mukaisesti.
- 459 • Yhdistetään luontoalueita viherkäytävillä.
- 460 • Rakennetaan viherkattoja ja -seiniä.
- 461 • Lisätään kaupunkien biodiversiteettiä korvaamalla nurmialueita niityillä. Lisätään
 462 lahopuun määrää kaupunkimetsissä monimuotoisuuden parantamiseksi
 463 Sovelletaan kaupunkisuunnittelussa 3-30-300-periaatetta: jokaisesta ikkunasta
 464 tulee näkyä vähintään 3 puuta, jokaisen asuinalueen latvuspeittävyys on oltava
 465 vähintään 30 % ja jokaiselta ovelta on oltava enintään 300 metriä viheralueelle.
- 466 • Lisätään luonnonsuojelualueiden määrää kaupungeissa.
- 467 • Kaupunkiluonnon säilymistä tulee edistää ja sitä tulee hoitaa virkistys- ja
 468 opetuskäyttöä ajatellen. Tiiviistikin rakennetuilla alueilla on oltava tilaa niityille,
 469 viheralueille ja muulle kaupunkiluonnolle.
- 470 • Asennetaan kaupunkeihin riittävästi kierrätyspisteitä ja jäteastioita.
- 471 • Otetaan isojen kaupunkien keskustoissa käyttöön autojen ruuhkamaksut.

- 472 • Edistetään joukkoliikennettä ja yhteiskäyttöpyöräinfraa.
- 473 • Muutetaan keskustojen katuja kävely- ja joukkoliikennekaduiksi.
- 474 • Vapautetaan parkkipaikoilta tilaa luonnolle.
- 475 • Luovutaan pysäköintinormeista.
- 476 • Palkitaan lupiinien ym. vieraslajien hävittämisestä.
- 477 • Rakennetaan tiiviitä autottomia asuinalueita hyvien joukkoliikenneyhteyksien
478 varten.
- 479 • Varastoidaan hiiltä lisäämällä puurakentamista.
- 480 • Kielletään F3- ja F2-luokkien pyrotekniset tuotteet (ilotulitteet).
- 481 • Käytetään katuvalaistuksessa vain valaisimia, joiden valo kohdistuu alaspäin
482 maahan.
- 483 • Siirrytään katuvalaistuksessa LED-tekniikkaan ja säädetään niiden väriarvo
484 hyönteisystävälliseksi.
- 485 • Kehitetään katuvalaistukseen järjestelmiä, joiden avulla valaistusta voidaan säätää
486 alueellisesti todellisen tarpeen mukaan.
- 487 • Rakennuksia tai muita maamerkkejä valaistaessa kohdistetaan valo ylhäältä alas
488 tai edellytetään varjostimien ja kehikkojen käyttöä taivaalle karkaavan valon
489 estämiseksi. Sammutetaan koriste- ja mainosvalot yöksi.
- 490 • Sammutetaan muuttolintujen lentoreiteiltä valot mahdollisuuksien
491 mukaan kokonaan.

492

493 **1.3. Maankäyttö ja teollisuus**

494 **Maatalous**

495 Maatalous on merkittävä ilmastopäästöjen lähde. Typpilannoitteiden hajoaminen
496 aiheuttaa ilmastolle haitallisia dityppioksidipäästöjä ja eläinmaataloudesta syntyy
497 huomattavia määriä metaania, joka on 28–36 kertaa hiilidioksidia enemmän ilmastoa
498 lämmittävä kaasu. Ilmastopäästöjen lisäksi maatalous on merkittävin vesistöjen
499 ravinnekuormituksen lähde, sillä typpi- ja fosforipäästöt ylittävät vesistöjen kantokyvyn
500 moninkertaisesti.

501 Eläinmaatalous on suurin yksittäinen luonnon monimuotoisuutta heikentävä tekijä.
502 Tehokkain tapa vähentää maatalouden päästöjä ja vaikutuksia luonnon

503 monimuotoisuuteen on siirtämällä maatalouden painopiste kasvituotantoon.
504 Kasvituotantoon perustuva maatalous tarvitsee vähemmän pinta-alaa, jolloin osan
505 pelloista voi antaa kasvaa niityiksi tai metsiksi. Vähemmän pelloja tarkoittaa myös
506 vähemmän ravinnekuormaa ja vähemmän päästöjä. Suomessa ihmisten yleisimmät
507 kuolinsyyt Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 olivat verenkiertoelinten sairaudet ja
508 kasvaimet, ja liiallinen eläinperäisen ruoan syöminen on näiden riskitekijä.

509 Viljelyssä tulisi siirtyä vuoroviljelyyn, joka vähentää lannoituksen tarvetta, pitää maaperän
510 hedelmällisenä ja ehkäisee kasvitauteja ja tuholaisten aiheuttamia ongelmia. Säädellyllä
511 geenimuuntelulla kasveista saadaan paremmin tauteja ja tuholaisia kestäviä sekä
512 satoisampia, jolloin tarvittava peltopinta-ala pienenee. Tavoittelemme vegaanista
513 Suomea ja Eurooppaa, jossa ravinteet pysyvät kierrossa.

514 **Toimenpiteet:**

- 515 • Muutetaan maataloustukijärjestelmä nykyisen eläinmaatalouden sijaan
516 kiertoviljelyyn perustuvaan kasvituotantoon kannustavaksi.
- 517 • Säädetään eläintuotevero.
- 518 • Säädetään vero erityisen korkean luontohaittaintensiteetin tuotteille, kuten
519 suklaalle ja kahville.
- 520 • Luodaan kannustimet eläintuottajille kasvinviljelyyn siirtymiseksi.
- 521 • Ehkäistään turhaa maankäyttöä poistamalla pinta-ala maataloustukien
522 perusteista.
- 523 • Määritellään lakiin tarkat vaatimukset suojakaistoista peltujen ja vesistöjen väliin ja
524 tehdään niiden perustamisesta pakollista.
- 525 • Kielletään fossiilisten lannoitteiden käyttö.
- 526 • Lisätään lainsäädännöllisiä ja verotuksellisia kannusteita ja velvoitteita
527 kipsikäsittelyn lisäämiseksi maataloudessa.
- 528 • Tiukennetaan EU:n maataloustukien ympärivuotisen kasvipeitteisyyden vaatimusta
529 lajikohtaisesti.
- 530 • Nostetaan lantaravinteiden fosforilannoiterajoitukset samalla tasolle
531 muiden fosforilannoitteen kanssa.
- 532 • Perustetaan ravinnetietokanta peltujen ravinnepitoisuuksista.
- 533 • Edistetään kasvien geenimuuntelun tutkimusta ja säänneltyä vapauttamista.
- 534 • Edistetään hiiliviljelyä.

535

536 **Pölyttäjät**

537 Yli 40 prosenttia pölyttäjistä on sukupuuton partaalla. Elinympäristöjen katoaminen,
538 ilmastonmuutos, hyönteismyrkyt ja vieraslajit uhkaavat niiden elinoloja. Kuitenkin
539 maailman viljelykasveista 75 % on hyönteispölytteisiä, jolloin pölyttäjäkato on kriittinen
540 uhka paitsi ruuantuotannolle, myös esimerkiksi lääkkeiden ja kuitujen tuotannolle.
541 Ihmisten terveyden kannalta hyönteispölytteiset kasvit ovat myös tärkeitä, sillä valtaosa
542 tarvitsemistamme C- ja A-vitamiineista, antioksidanteista, foolihaposta, kasvirasvoista ja
543 kalsiumista ovat niistä peräisin. Puutostautien lisääntyminen on ilmeinen uhka pölyttäjien
544 määrän vähetessä.

545 Tehomaatalous vähentää luonnon monimuotoisuutta, minkä johdosta pölyttäjien
546 pesimäpaikat ja ravinto vähenee. Toisaalta pienentynyt pölyttäjäkanta voimistaa
547 monimuotoisuuden vähenemistä entisestään. Pölyttäjät kärsivät myös valosaasteen 565
548 aiheuttamista haitoista. Näistä on mainittu tarkemmin osiossa *Kaupunkiympäristö*.

549 **Toimenpiteet:**

- 550 • Lisätään luomutuotantoa.
- 551 • Monipuolistetaan maankäyttöä tukemalla kerääjäkasvien ja
552 monimuotoisuuspeltojen viljelyä. Lisätään perinnebiotooppien hoitoa ja niiden
553 syntyä.
- 554 • Vähennetään hyönteis-, sieni- ja kasvintorjunta-aineiden käyttöä. Ajoitetaan
555 tarvittavien aineiden käyttö mahdollisimman vähän haitalliseen ajankohtaan.
- 556 • Lisätään kaupunkialueille niittyjä nurmikoiden sijaan. Vältetään turhaa tienvarsien
557 leikkaamista (ks. myös osio *Kaupunkiympäristö*).
- 558 • Torjutaan vieraslajeja.
- 559 • Tuetaan kotimaisten siemenseosten kehitystä.
- 560 • Lisätään koulutusta, neuvontaa ja tutkimusrahoitusta pölyttäjäystävällisen
561 maanviljelyyn siirtymiseksi ja pölyttäjäkadon ratkaisemiseksi.

562

563 **Kaivokset**

564 Akkujen kasvava kysyntä lisää tarvetta metallimalmeille ja kaivostoiminnalle. Suomessa
565 sääntely ja valvonta on täysin retuperällä. Suomen pinta-alasta sisävesiä on 10 % – Etelä-
566 Karjalassa ja Etelä-Savossa luvut ovat yli kaksinkertaisia. Herkkiä vesistöjä on siis
567 käytännössä kaikkialla.

568 Vesistöjen kannalta kaivostoiminta aiheuttaa haittaa kolmella eri tavalla:

- 569 1) Suomen alueella vettä sataa enemmän kuin sitä haihtuu ilmaan.
570 Avolouhoksissa louhittavaa ainesta liotetaan altaissa, joiden pinta nousee sateiden
571 mukana ja lopulta vuotaa yli. Käytössä olevien kaivosten osalta asiaa hoidetaan
572 pumppaamalla pois purkuvettä, jonka puhdistus on riittämätöntä.
- 573 2) Kaivosten rikastushiekka-altaille ei ole määritelty ohjeita eikä niiden
574 rakentamista valvota. Altaat päällystetään muovikalvolla, mutta kalvoon tulee
575 väistämättä reikiä ja haitalliset aineet pääsevät vuotamaan ympäristöön.
576 Suomessa muovikalvoa yleisempää on käyttää turvetta ja moreenia, joiden
577 suojauskyky on melko olematon.
- 578 3) Suomen kallioperän alhaisen malmion vuoksi metallimalmikaivokset
579 tuottavat valtavat määrät sivukiveä eli jätettä. Uudet kaivokset voivat olla jopa
580 1000 kertaa vanhoja kaivoksia suurempia. Kiviaineksesta liukenee happamien
581 suotovesien myötä irti raskasmetalleja. Tunnelikaivos olisi turvallisempi
582 vaihtoehto, mutta Suomen alhaisen malmion vuoksi taloudellisesti
583 kannattamatonta.

584 **Toimenpiteet:**

- 585 • Korotetaan tuntuvasti kaivosveroa. Siirretään verotus malmin määrästä louhitun
586 maa-aineksen määrään.
- 587 • Lisätään kaivannaisjäte jäteveron piiriin.
- 588 • Siirretään kaivosasioiden käsittely ympäristöministeriön alaisuuteen ja
589 luodaan kaivosasioista vastaava osasto.
- 590 • Luodaan ohjeistukset kaivosaltaille.
- 591 • Kiristetään kaivoslupien ehtoja kannattavuuslaskelmiin, ympäristövaikutusten
592 arviointeihin yms. perustuen ja lisätään valvontaa.
- 593 • Lisätään kaivoslupapäätösten, niiden taustamateriaalien ja muiden vastaavien
594 asiakirjojen avoimuutta asiakirjajulkisuutta kunnioittaen.
- 595 • Määritetään kaivosten jätealueille tekniset vaatimukset.
- 596 • Lisätään kaivannaisjätedirektiivi osaksi Suomen lainsäädäntöä välittömästi.
- 597 • Otetaan vesien puhtaus lupien arviointikriteereiksi kaivoksissa ja teollisuudessa ja
598 kielletään kaivannaisjätteen laskeminen vesistöihin.

- 599 • Kemikaaleille, joilla voi olla haitallisia vaikutuksia ihmisille tai luonnolle,
600 noudatetaan varovaisuusperiaatetta.
- 601 • Otetaan EU:n kriittisten raaka-aineiden asetuksen (CRMA) vastustamisoikeus
602 käyttöön.
- 603 • Kielletään kaivosten perustaminen Saamenmaalle.
- 604 • Kielletään malminetsintä luonnonsuojelualueilla.

605

606 **Teollisuus**

607 Teollisuus tuottaa päästöjä niin ilmaan maahan kuin vesistöihin. Tuotannon tehostamisen
608 ja ympäristöystävällisempien menetelmien lisäksi teollisuuden määrää on myös kyettävä
609 rajoittamaan.

610 **Toimenpiteet:**

- 611 • Huomioidaan yritysten verotuksessa niiden aiheuttama ilmasto- ja
612 ympäristöhaitta.
- 613 • Kehitetään ja suunnitellaan teollisuusalueita kiertotaloutta hyödyntäviksi teollisiksi
614 symbiooseiksi, jossa sivuvirrat ja hukkalämmöt otetaan tehokkaasti käyttöön.
- 615 • Tiukennetaan teollisuuslaitosten päästöjen puhdistusnormeja.
- 616 • Tekstiiliteollisuuden tuotantoketjua ohjataan kestävämpään ja eettisempään
617 suuntaan. Tekstiilien tuottajia veloitetaan tekstiilien kierrätyksen kehittämiseen.
- 618 • Kehitetään jätteen määrän minimoimista ja syntyvän jätteen ("sivuvirtojen")
619 uusiokäyttöä.

620

621 **Jätteet ja ruokahävikki**

622 Suomessa syntyy vuosittain 640–700 miljoonaa kiloa elintarvikejätettä, josta vajaa puolet
623 eli 360 miljoonaa kiloa on ruokahävikkiä. Se vastaa noin 10–15 % koko ruokaketjun
624 tuottamasta ruoasta. Hävikistä noin puolet syntyy elintarviketeollisuudessa, kaupoissa ja
625 ravitsemuspalveluissa, ja näihin osuuksiin vaikuttaminen on huomattavasti helpompaa,
626 kuin kotitalouksissa tapahtuvaan ruokahävikkiin.

627 Ympäristöön jätettävät roskat ja jätteet ovat paitsi esteettinen haitta myös potentiaalinen
628 uhka eläimille ja muulle luonnolle. Jätteiden tehokas lajittelu edistää kiertotaloutta,
629 vähentää samalla neitseellisten materiaalien tarvetta ja poltettavan jätteen määrää.

630 **Toimenpiteet:**

- 631 • Kielletään syömäkelpoisen ruoan roskeen heittäminen lailla. Velvoitetaan kauppoja
632 myymään ylimääräinen ruoka alennettuun hintaan tai lahjoittamaan se ilmaiseksi
633 esimerkiksi hyväntekeväisyyteen.
- 634 • Yksinkertaistetaan ruoan lahjoittamiseen liittyvää lainsäädäntöä.
- 635 • Laillistetaan dyykkaaminen.
- 636 • Velvoitetaan kaikkia yrityksiä ja kotitalouksia kierrättämään jätteensä.
- 637 • Lisätään kierrätysastioita ja kehittyneitä jätelajittelulaitoksia kierrättämisen
638 helpottamiseksi.
- 639 • Lisätään valistusta ja tietoutta kierrätyksestä.
- 640 • Kannustetaan elintarviketeollisuutta tehokkaampaa raaka-aineiden käyttöön ja
641 vaaditaan työntekijöille koulutusta prosessin eri vaiheissa tapahtuvan
642 hävikin minimoimiseen.
- 643 • Tuetaan uusia kiertotalousinnovaatioita ja elintarviketeollisuuden sivuvirtojen
644 hyötykäyttöä.

645

646 **Muovi**

647 Muovi on moneen kohteeseen kestävä ja monikäyttöinen materiaali. Luontoon
648 päätyessään se kuitenkin hajoaa jatkuvasti pienemmiksi mikromuovipartikkeleiksi, mutta
649 ei varsinaisesti biohajoa koskaan.

650 Vuonna 2022 muovipakkausten kierrätysaste Suomessa oli noin 31 %, ja vuoden
651 2023 osalta arvioidaan sen laskeneen tästä. Tämä on selvästi alle EU:n vuodelle 2025
652 asettaman 50 %:n tavoitteen. Kaikkien muovien kierrätysaste on Suomessa noin 20 %.

653 Noin viidennes suomalaisten kotitalouksien sekajätteestä on muovia. Vaikka suoraan
654 veteen päätyvän muovin osuus onkin pieni, arvioiden mukaan suuri osa mereen
655 joutuvasta roskasta hajoaa merenpohjassa mikromuoviksi. Mikromuovin vaikutuksia
656 ihmisten terveyteen tutkitaan ja huolenaiheita ovat mm. tulehdusreaktiot sekä hormoni-
657 ja immuunitoiminnan häiriöt. (Vesi)eläimen ruuansulatuselimistöön päätyessään muovi
658 voi aiheuttaa tukoksen ja nälkiintymisen. Muovi voi myös kuljettaa mukanaan haitallisia
659 kemikaaleja, kuten torjunta-aineita ja raskasmetalleja.

660 **Toimenpiteet:**

- 661 • Tuotteet, jotka on mahdollista valmistaa kierrätysmuovista, tulee valmistaa
662 kierrätysmuovista.
- 663 • Vähennetään neitseellisen ja edistetään kierrätysmuovin käyttöä
664 verotuksellisin keinoin.
- 665 • Edistetään panttijärjestelmän laajentamista.
- 666 • Kielletään mikromuovien käyttö pesuaineissa ja kosmetiikassa.
- 667 • Kielletään valmisruoan pakkaaminen muoviasiastioihin, jotka eivät kestä
668 mikroaaltouunin kuumennusta.
- 669 • Kielletään ilmaisten muovikassien jakaminen.

670

671 **1.4. Kulutus**

672 **Kohtuu- ja kiertotalous**

673 Nykyinen ylikulutukseen ja jatkuvaan kasvuun pohjaava talousjärjestelmä on johtanut
674 luonnonvarojen ylikulutukseen aiheuttaen merkittävää tuhoa luonnolle ja ilmastolle.
675 Talouden irtikytkentä päästöistä ja erityisesti luonnonvarojen käytöstä on tieteellisen
676 näytön valossa erittäin haastavaa, ellei jopa mahdotonta, eikä irtikytkennän
677 onnistumiseen ympäristökriisien torjunnassa voi luottaa. Talousjärjestelmää onkin
678 kehitettävä niin, ettei se ole riippuvainen jatkuvasta talouskasvusta, vaan luonnonvarojen
679 kulutus on kohtuullista ja pysyy planetaarisissa rajoissa.

680 Samaan aikaan pitää siirtyä kohti kiertotaloutta, jossa resurssit ja materiaali kiertävät ja
681 neitseellisiä luonnonvaroja käytetään mahdollisimman vähän. Tavoittelemme 70 %
682 vähennystä luonnonvarojen käytön nykytasosta. Tuotteiden pitkäikäisyyteen pitää
683 panostaa, ja vanhan korjaamisen pitää olla aina halvempaa kuin uuden ostaminen.
684 Kirjastot ja muut yhteiskäyttöön perustuvat palvelut ovat kestävämpi ja tasa-arvoisempi
685 keino tavaroiden jakeluun kuin kaupat, koska sama tavara päätyy monen ihmisen
686 käyttöön eikä lainausoikeus katso varallisuutta.

687 **Toimenpiteet:**

- 688 • Ohjataan kulutusta ja tuotantoa kohtuullisempaan suuntaan verotuksellisin
689 keinoin. Luovutaan BKT:sta talouden mittarina ja siirrytään käyttämään mittareita,
690 jotka ottavat huomioon ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin.
- 691 • Kielletään tuotteiden suunniteltu vanheneminen.

- 692 • Rajoitetaan ympäristölle haitallisten ja vaikeasti kierrätettävien materiaalien
693 käyttöä ja veloitetaan valmistajat huomioimaan tuotteidensa kierrätys
694 jo valmistusvaiheessa.
- 695 • Rajoitetaan fossiilisten polttoaineiden sekä neitseellisten materiaalien käyttöä
696 kielloin ja haittaverein.
- 697 • Lasketaan korjauspalveluiden verokantaa.
- 698 • Helpotetaan käytetyn tavaran markkinoita uudistamalla arvonlisäverodirektiivi.
- 699 • Hankitaan kirjastoihin lisää lainattavaa tavaraa ja kehitetään kirjastoverkosto
700 yleiseksi tavaralainaaamoverkostoksi.
- 701 • Rakennetaan pitkäikäisiä rakennuksia ja suositaan korjaamista purkamisen sijaan.

702

703 **Viherpesu**

704 Viherpesulla tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään luomaan valheellinen
705 kuva ympäristöystävällisyydestä: esim. lihatuotteen pakkauksen muovin vähentämistä
706 mainostetaan ympäristötekona tai öljy-yhtiö kertoo panostavansa uusiutuviin
707 energialähteisiin. Viherpesu on laaja ongelma ja hämärtää kuluttajien mahdollisuuksia
708 tehdä vastuullisia ostopäätöksiä.

709 **Toimenpiteet:**

710

- 711 • Kielletään fossiilimarkkinointi, kuten lentomatkailun mainostus.
- 712 • Kielletään eläintuotteiden markkinointi. Eläintuotteissa ei saa käyttää sanoja
713 "vapaa", "onnellinen" tms.
- 714 • Eläinperäisen ruoan pakkauksissa ja mainonnassa on käytettävä oikeilta tiloilta
715 otettuja kuvia harhaanjohtavien kuvituskuvien sijasta. Mainonnassa ei saa
716 muillakaan tavoin harhaanjohtaa kuluttajia tuotteen todellisista ympäristö- ja
717 terveysvaikutuksista.

718

719 **1.5. Yhteiskunta**

720 **Sosiaalinen kestävyys**

721 Sosiaalinen kestävyys on kestävä kehityksen osa-alue ja se perustuu ihmisarvon
722 kunnioittamiseen, mikä edellyttää yhteiskunnan jäsenten välistä yhdenvertaisuutta ja

723 tasa-arvoa. Yhteiskunnan sosiaalinen kestävyys vahvistuu, sitä mukaan, mitä paremmin
724 se pystyy muuttamaan käytettävissä olevat voimavarat elämänlaaduksi. Esimerkiksi
725 ilmastonmuutoksen vaikutukset kohdistuvat epäsuhtaisesti: varakkailla on enemmän
726 resursseja suojautua ja siirtää ongelmia pois omalta elinpiiriltään, kun taas köyhät ja
727 jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevat kärsivät eniten. Sosiaalisesti kestävä
728 yhteiskunta tukee myös ekologista kestävyyttä, koska toimiva, tasa-arvoinen ja hyvin
729 informoitu väestö osallistuu aktiivisesti päätöksentekoon ja pyrkii omilla valinnoillaan
730 vähentämään ympäristöhaittoja.

731 **Toimenpiteet:**

- 732 • Korvataan ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta aiheutuvaa pienituloisten ostovoiman
733 heikentymistä perustulolla.
- 734 • Parannetaan ja kehitetään kaupunkien julkista liikennettä.
- 735 • Painotetaan maataloudessa kasvikunnan tuotteiden kasvattamista, jonka avulla
736 taataan kaikille mahdollisuus terveelliseen ja ravitsevaan ruokaan.
- 737 • Otetaan huomioon sosiaalisen kestävyys tavoitteet, kun suunnitellaan
738 kaupunkien virkistysympäristöjä sekä infraa.
- 739 • Tuetaan esimerkiksi taloudellisin avustuksin valtioita, jotka kärsivät
740 ilmastonmuutoksesta.
- 741 • Tuetaan ammatinharjoittajia siirtymävaiheessa, jos heidän harjoittamansa ammatti
742 kielletään/lopetetaan ympäristöllisistä tai eläineettisistä syistä.
- 743 • Tuetaan taloudellisesti kotitalouksia vaihtamaan/muuttamaan
744 lämmitysjärjestelmiä ympäristölle paremmiksi.
- 745 • Osallistetaan etenkin heikommassa asemassa olevat ryhmät suunnitteluun ja
746 päätöksentekoon, jotta heidän näkökulmansa tulee huomioiduksi.
- 747 • Vahvistetaan sosiaaliturvaa ja peruspalveluita, kuten terveydenhuoltoa, asumista
748 ja koulutusta, jotka auttavat selviytymään ilmaston vaikutuksista.

749

750 **Ympäristökasvatus**

751 Jotta yhteiskuntamme voi toimia ympäristövastuullisesti, tarvitsee se ympäristötietoisia
752 kansalaisia. Laadukas ympäristökasvatus alkaa varhaiskasvatuksesta ja jatkuu
753 korkeammille koulutusasteille. Se ei ole vain yksittäisiä rajattuja oppitunteja ja
754 teemapäiviä vaan on osana jokapäiväistä toimintaa – kierrätyksestä ruokailuun ja
755 hyötyliikunnasta tavaroiden korjaamiseen.

756 **Toimenpiteet:**

- 757 • Jokaisen päiväkodin ja koulun läheisyydessä tulee olla luonto-opetuskohteeksi
- 758 soveltuva metsä tai puisto.
- 759 • Jokainen päiväkotiki ja koulu tulee rakentaa huomioiden piha-alueiden luonnon
- 760 monimuotoisuus.
- 761 • Edistetään kriittistä media- ja mainoslukutaitoa.
- 762 • Tuodaan kiertotalous ja yhteiskäyttö aktiiviseksi osaksi oppilaitosten arkea.
- 763 • Järjestetään teemapäiviä, joissa esim. pääsee korjaamaan rikkoutuneita vaatteita
- 764 tai tavaroita.
- 765 • Lisätään ympäristökasvatusta kaikkien koulutusasteiden, erityisesti peruskoulujen
- 766 ja ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmiin.
- 767 • Ympäristötietoisuus ja kestävyys tulee olla osana kaikkia korkeakoulujen
- 768 opintosuunnitelmia.
- 769 • Lisätään kansalaisten tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja tarjotaan
- 770 mahdollisuuksia osallistua sen suojeluun.
- 771 • Opettajakoulutuksen opetussuunnitelmaan tulee sisällyttää entistä enemmän
- 772 ympäristökasvatusta.
- 773 • Lopetetaan eläinperäisen ruuan tarjoaminen julkisen puolen ruokailuissa.
- 774 • Jatkuvan oppimisen periaatteen mukaan myös aikuisväestölle tulee tarjota
- 775 ympäristökoulutusta kohti kestävämpää arkea.
- 776 • Ympäristötuhon aiheuttaman ahdistuksen käsittelyyn tulee antaa työkaluja.

777

778 **Viranomaistoiminta ja rangaistukset**

- 779 Riittävästä ympäristön- ja eläinten oikeuksien viranomaisvalvonnasta tulee huolehtia.
- 780 Kaikkien elinkeinojen tulee olla kattavan oikeudellisen sääntelyn piirissä ja niiden
- 781 vaikutuksia ympäristöön ja luontoon tulee arvioida. Ympäristöön liittyvän sääntelyn
- 782 tehtävä on valvoa yritysten ja yksityishenkilöiden toimintaa, yhdenmukaistaa
- 783 toiminnan ympäristövaikutuksia ja varmistaa tietoisuus ympäristövaikutuksiin liittyvistä
- 784 normeista.
- 785 Ympäristö- ja eläinoikeuksien valvontaa ja normiohjausta annetaan myös ylikansallisella
- 786 ja esimerkiksi Euroopan unionin tasolla. Suomen tulee saattaa oma ympäristö- ja

787 eläinoikeuslainsäädäntönsä verrokkimaiden, EU-oikeuden ja kansainvälisten sopimusten
788 edellyttämälle tasolle.

789 Vaikka Vihreiden nuorten lopullinen tavoite on luopua eläintuotannosta, lyhyellä
790 aikavälillä Vihreät nuoret tavoittelee myös eläinten oikeuksien riittävää
791 viranomaisvalvontaa ja nykyisiin eläinlakeihin kohdistuviin rikkomuksiin puuttumista
792 kaikessa eläintuotannossa sekä muilla toimialoilla, joissa eläimiä hyödynnetään.

793 **Toimenpiteet:**

- 794 • Eläinoikeusjärjestöjen valitusoikeus tulee kirjata lakiin ympäristöjärjestöjen
795 valitusoikeuden ohelle.
- 796 • Eläinsuojelurikosten käsittelyyn tuomioistuimissa tulee lisätä asiantuntijajäsen.
- 797 • Varmistetaan yksityishenkilöiden ja elinkeinojen toiminnan ympäristövaikutuksia
798 valvovien viranomaisten toiminnan riittävä rahoitus.
- 799 • Tuodaan Suomen kansallinen ympäristö- ja eläinoikeuslainsäädäntö
800 kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeuden edellyttämälle tasolle.
- 801 • Myös ennaltaehkäisevän ja etsivän ympäristövalvonnan resurssit ja mahdollisuudet
802 tulee turvata. Ympäristöviranomaisten ei tule toimia vain reagoiden tapahtuneisiin
803 rikoksiin ja ilmenneisiin epäkohtiin, vaan yritysten ja elinkeinojen
804 ennaltaehkäisevästä valvonnasta tulee huolehtia.
- 805 • Varmistetaan ympäristö- ja eläinoikeuslainsäädäntöä rikkovien yksityishenkilöiden
806 ja tahojen asianmukaisten sanktioiminen.
- 807 • Varmistetaan tehokkaat luvitusprosessit ja mahdollisuus hakea sekä saada
808 ympäristöön liittyviä lupia.
- 809 • Eläinoikeuslainsäädännön valvontaa tehostetaan asteittain ja sanktioita sen
810 rikkomisesta kiristetään pikkuhiljaa.
- 811 • Kriminalisoidaan luonnontuhonta.

812

813 **Saamelaisasiat ympäristötyössä**

814 Ympäristökriisien torjumisessa on tärkeää, että se toteutetaan oikeudenmukaisesti.
815 Saamelaiset ovat kuitenkin joutuneet luopumaan liian paljosta – jopa
816 itsemääräämisoikeudestaan. Saamenmaalle on jo rakennettu valtavasti infrastruktuuria.

817 Saamelaiskulttuuri on pärjäämisen ja kohtuuden kulttuuri, ja oikeus kulttuurin
818 vaalimiseen on kirjattu perustuslakiin. Siksi saamelaisiin vaikuttavissa asioissa

819 saamelaisilta on saatava vapaa ja tietoinen ennakkosuostumus (FPIC) heitä koskevaan
820 politiikkaan ja yritystoimintaan. Vihreä siirtymä ei oikeuta poikkeamista tästä
821 periaatteesta. Torjumme energiantuotannon ja kaivostoiminnan uutena kolonialismin
822 muotona Saamenmaalla.

823 **Toimenpiteet:**

- 824 • Kirjataan lakiin vaatimus saamelaisten vapaasta ja tietoisesta
825 ennakkosuostumuksesta (FPIC) saamelaisiin ja Saamenmaahan vaikuttaviin
826 hankkeisiin.
- 827 • Vahvistetaan saamelaisten edustusta kaikissa heidän elämänsä koskevissa
828 poliittisen päätöksenteon elimissä ja kasvatetaan saamelaiskäräjien valtaa.
- 829 • Suojellaan kaikki saamelaisten pyhät luontopaikat ja vanhat luonnonmetsät.
- 830 • Käydään avointa keskustelua ja kehitetään ratkaisuja suurpetopolitiikkaan ja
831 petovahinkoihin saamelaisalueilla.
- 832 • Annetaan saamelaisille yksityisoikeudellinen nautintaoikeus perinteisiin
833 elinkeinoihinsa.

834

835 **Politiikka EU:ssa ja kansainvälisellä tasolla**

836 Ympäristöongelmat ja ilmastonmuutos eivät tunne valtioiden rajoja, joten kansainväliset
837 päätökset ovat välttämättömiä. Tarve kansainvälisille ratkaisuille on tunnistettu, mutta
838 sen ytimessä on kysymykset vastuunjaosta, oikeudenmukaisuudesta ja toimeenpanon
839 sitovuudesta. Ilmastonmuutoksesta kärsivät eniten kehittyvät valtiot, kun taas päästöjä
840 eniten aiheuttavat teollistuneet valtiot ovat haluttomampia ottamaan suurempaa
841 vastuuta, koska taloudelliset intressit painavat vaakakupissa enemmän. Valtioiden
842 suvereniteetti ja globaalit ongelmat luovat jännitteitä, jotka heijastuvat kansainvälisten
843 sopimusten sisältöön sekä niiden täytäntöönpanonopeuteen. Kansainvälisten sopimusten
844 ongelmana on myös se, että ne ovat ainoastaan oikeudellisesti sitovia, mutta eivät
845 pakottavia, joten niiden rikkomisesta tai niistä irtautumisesta ei tule valtioille sanktioita.

846 EU:n tavoitteena on tehdä kunnianhimoista ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa, mutta tätä
847 vaikeuttaa jäsenmaiden eriävät mielipiteet tavoitteiden laajuudesta ja toteutuksesta
848 esimerkiksi kustannussyiden takia. EU asettaa tavoitteet, mutta niiden toteuttaminen jää
849 jäsenvaltioille, mikä johtaa suuriin eroihin jäsenvaltioiden toimien välillä. EU:n omat
850 toimet ovat ristiriidassa keskenään; esimerkiksi maataloustuet voivat tukea ympäristön
851 kannalta haitallisia käytäntöjä, samaan aikaan kun pyritään edistämään ekologista
852 kestävyyttä. Kolonialismin perintönä iso osa EU:n ympäristöongelmista on ulkoistettu ja

853 eurooppalaisten elämäntapaa ylläpidetään keinoilla, jotka vaativat paljon energiaa, raaka-
854 aineita ja työtä muualta. EU:n eläinpolitiikassa on monia epäkohtia ja eläinten
855 hyvinvoinnin kohdalla tehdään kompromisseja markkinoiden ehdoilla, ja eläinten
856 hyvinvointi jää usein toissijaiseksi suhteessa taloudelliseen kilpailukykyyn. Eläinten
857 hyvinvoinnin vähimmäistaso on määriteltä EU:n tasolla, mutta jäsenvaltioissa käytännön
858 toteutus ja valvonta vaihtelevat suuresti. EU:n on otettava kulutusperäiset vaikutukset
859 huomioon ympäristö- ja eläinpolitiikassa ja tiukennettava yritysvastuulainsäädäntöään.

860 **Toimenpiteet:**

- 861 • Edistetään jätehuoltoa erityisesti kehittyvissä maissa.
- 862 • Kirjataan sanktiot kansainvälisiin sopimuksiin, jos niitä ei noudateta tai jos niistä
863 irtaudutaan.
- 864 • Velvoitetaan eniten saastuttavia valtioita pienentämään päästöjään.
- 865 • Luodaan rahoitusmekanismi, jonka kautta eniten kasvihuonepäästöjä tuottavat
866 valtiot osallistuvat oikeudenmukaisesti ilmastomuutoksen vaikutusten
867 kustannusten rahoittamiseen.
- 868 • Luodaan päästökauppaa vastaavia järjestelmiä myös ravinnepäästöille,
869 ympäristömyrkyille yms.
- 870 • Nopeutetaan päästöoikeuksien määrän vähentämistä.
- 871 • Suomi osallistuu ilmastomuutoksesta aiheutuvien kriisien ja katastrofien
872 apurahoitukseen osana EU:ta.
- 873 • Vapautetaan kasvituotteiden nimeämisen sääntely.

874

875 **2. Eläinpolitiikka**

876 Luonnonvaraiset ja ihmisen hoidosta riippuvaiset eläimet ovat yksilöitä, joiden
877 hyvinvoinnin vaatimuksia on täysimääräisesti kunnioitettava. Eläimillä on itseisarvo ja
878 niille tulee mahdollistaa positiivisten tunteiden kokeminen osana lajityypillistä
879 käyttäytymistään – ei siis riitä, ettei eläimiä ei kohdella kaltoin tai heille aiheuteta
880 tarpeetonta kärsimystä.

881 Eläinten etua yhteiskunnassa tulisi olla ajamassa eläinasiavaltuutettu. Virka tulee
882 vakinaistaa ja säätää laissa, kuten esimerkiksi lapsiasiavaltuutetun virasta säädetään,
883 jolloin eläinten edun ajaminen ei tapahdu määräaikaaisesti ja hallituksesta riippuen. Myös
884 valvonta- ja kunnaneläinlääkärien resursseja täytyy lisätä merkittävästi.

885 Eläinpolitiikka etenee hyvin hitaasti ja ottaa paikoin jopa askelia taaksepäin. Tavoitteena
886 Vihreillä nuorilla on saada muunlaisiset eläimet nykyisen lainsäädännön esineeseen
887 verrattavasta asemasta itseisarvoisiksi asianosaiskelpoisiksi yksilöiksi. Tässä ohjelmassa
888 tavoittemme eläimen perusoikeudellisesta asemasta edustaa pidemmän aikavälin
889 tavoitetta, joka toteutuessaan ratkaisisi laajasti monet ongelmat. Olemme koonneet
890 tähän myös lyhyemmän aikavälin tavoitteita, jotka on eritelty sektoreittain.

891

892 **2.1. Eläinten oikeudellinen asema**

893 Tämänhetkinen Suomen lainsäädäntö sisältää kirjauksia eläinten hyvinvoinnista, jotka
894 ovat käytännössä jääneet tavallisen lain tasolla kuolleiksi kirjaimiksi ja
895 noudattamattomiksi laeiksi. Esimerkkinä tästä on eläinten jalostuskielto, joka kieltää
896 eläinten jalostamisen sellaisella tavalla, joka aiheuttaa merkittävää haittaa eläinten
897 hyvinvoinnille. Kyseinen säännös on ollut voimassa 1990-luvulta saakka, mutta lain
898 noudattamista ei valvota käytännössä mitenkään ja yleisesti tiedossakin olevaa eläinten
899 jalostusta, kuten broilereiden jalostusta, pidetään laista huolimatta hyväksyttävänä
900 elinkeinotoimintana.

901 Eläinten suojaksi säädetyn nykyisen lainsäädännön toimeenpanemisen eteen asettuvat
902 usein ihmisen perusoikeudet. Tämä näyttäytyy esimerkiksi tilanteissa, joissa
903 eläinsuojelutarkastusta ei ole mahdollista toteuttaa ihmisen yksityisyyden suojaan
904 vedoten. Eläinten perusoikeudet on siksi kirjattava perustuslakiin, mikä mahdollistaa
905 eläinten oikeuksien punninnan yhdessä ihmisten oikeuksien kanssa. Punnintatilanteessa
906 eläinten perusoikeuksia rajoitettaisiin vain silloin, kun se on välttämätöntä ihmisten
907 perusoikeuksien turvaamiseksi. Perusoikeudet koskevat lähtökohtaisesti tuntevia eläimiä,
908 jollaisiksi oletetaan kaikki eläimet, jollei muuta voida näyttää.

909 Tällä hetkellä eläimen puolesta ei voi viranomaispäätöksiä koskien valittaa, vaikka se voisi
910 olla eläimen edun mukaista. Eläimillä tulisi olla asianosaiskelpoisuus niihin liittyvissä
911 oikeudellisissa asioissa, kuten eläinsuojelurikoksissa ja eläimiä koskevissa hallinnollisissa
912 asioissa. Eläimen edustajana toimisi tämän laillinen edustaja, joka voisi olla esimerkiksi
913 sen laillinen huoltaja, mikäli se olisi eläimen edun mukaista. Eläimen ja sen huoltajan
914 etujen ollessa ristiriidassa eläimen edustajana toimisi eläinasiavaltuutettu,
915 eläinsuojelujärjestö tai muu eläimen hyvinvointiin ja suojeluun keskittynyt
916 asiantuntijataho.

917

918 **2.2. Lyhyemmän aikavälin tavoitteet sektoreittain**

919 **Tuotannossa käytettävät eläimet**

920 Eläimiä ei tulisi nähdä tuotantojärjestelmän osina, vaan itseisarvoisina olentoina. Kestävä
921 eläintuotanto ei ole mahdollista, sillä eläintuotanto eri muodoissaan aiheuttaa eläimille
922 monenlaista kärsimystä ja alistaa ne hyväksikäytölle. Kärsimystä aiheuttavat paitsi
923 huonot ja lajityypillisen käyttäytymisen estävät elinolot, myös liiallinen jalostus.
924 Myöskään eläimiä suojelevan sääntelyn lisääntymisen sellaisenaan ei ole korreloinut
925 eläinten hyvinvoinnin tai tapettavien eläinten lukumäärän vähenemisen kanssa. Näistä
926 syistä eläintuotannosta tulisi siirtyä kokonaan kasvipohjaiseen ruoantuotantoon.

927 Eläintuotanto aiheuttaa suurimman osan ruoantuotannon päästöistä sekä muista
928 ympäristöongelmista.

929 **Toimenpiteet:**

- 930 • Lakkautetaan maataloustuet eläintuotannolta.
- 931 • Kielletään kaikki häkkikasvatus ja muut liikkumista rajoittavat rakenteet.
- 932 • Säädetään tiukat puhtausvaatimukset eläintiloille ja valvotaan niitä.
- 933 • Lisätään valvontaeläinlääkärien resursseja.
- 934 • Taataan kaikille eläimille lajityypillinen mahdollisuus ulkoiluun.
- 935 • Taataan emoille lajityypillinen mahdollisuus hoivata poikasiaan.
- 936 • Kielletään porsaiden kirurginen kastraatio viipymättä.
- 937 • Kielletään sikojen virikkeettömät ja betonipohjaiset karsinat. Kasvatetaan
938 kasvatustiheyttä vähintään 10 m² eläintä kohden.
- 939 • Kielletään nopeakasvuisten broilerin kasvatus.
- 940 • Asetetaan broilerin kasvatustiheydeksi enintään 11 kg/m².
- 941 • Asetetaan kanojen kasvatustiheydeksi enintään 2 kanaa/m².
- 942 • Kielletään kukkotipujen tappaminen.
- 943 • Kielletään parsinavetat viipymättä.
- 944 • Säädetään videovalvonta pakolliseksi teurastamoille. Videomateriaalia on käytävä
945 säännöllisesti läpi valvontaviranomaisen kanssa ja se on julkaistava verkkoon
946 avoimesti nähtäväksi.
- 947 • Kielletään kalan kassikasvatus.

- 948 • Asetetaan kalankasvatukselle rajat, kuten maksimikasvatustiheys ja
949 virikkeiden määrä.

950

951 **Turkistarhaus**

952 Kielletään turkistarhaus välittömästi.

953

954 **Lemmikit**

955 Yleensä eläimistä puhuttaessa ihmiset tarkoittavat lemmikkieläimiään. Parhaimmillaan
956 tämä lajienvälinen suhde on hyväksi niin lemmikin huoltajan kuin lemmikin itsensä
957 kannalta. Lemmikkieläimen kanssa eläminen opettaa empatiataitoja, velvoittaa
958 huolehtimaan toisesta yksilöstä ja on hyväksi mielenterveydelle. Kääntöpuolena
959 lemmikkieläimiin liittyvien asioiden sääntely on kuitenkin täysin riittämätöntä; kuka
960 tahansa voi ostaa netin kauppapaikoista itselleen eläimen ilman tietotaitoa, ja
961 kaltoinkohtelut jäävät usein pimentoon niiden tapahtuessa suljettujen ovien sisällä.
962 Eläinjalostus tapahtuu ihmisen esteettisten mieltymysten eikä eläimen terveyden
963 ehdoilla.

964 **Toimenpiteet:**

- 965 • Edellytetään lemmikin huoltajalta näyttöä kyseisen eläinlajin tuntemuksesta ja
966 hoidosta kurssilla, kokeella tai muulla keinolla.
- 967 • Luodaan lemmikkien myyntiin julkinen valvottu alusta/rekisteri, joka edellyttää
968 vahvaa tunnistautumista. Kielletään samalla eläinten myynti ns. vapailla
969 kauppapaikoilla.
- 970 • Lemmikkien jalostuksen tulee tähdätä eläinten hyvinvoinnin parantamiseen.
971 Kielletään ylijalostettujen rotujen jalostus ja pennuttaminen.
- 972 • Velvoitetaan lainsäädännön avulla rotuyhdistyksiä kertomaan edustamansa rodun
973 terveydentilasta tutkimustietoon nojaten ja tiedottamaan aktiivisesti rodun
974 kasvattajia, rodun omistajia ja rodun hankintaa harkitsevia mahdollisista
975 terveyshaasteista.
- 976 • Vaaditaan lainsäädäntöön muutos, joka kieltäisi sairaiden ja ylijalostettujen
977 eläinten käyttämisen markkinointitarkoituksessa esimerkiksi mainoskuvastoissa ja
978 sosiaalisen median kampanjoinnissa.
- 979 • Luodaan kannustin lemmikin hankkimiseen rescuetahoilta kenneleiden sijaan.

- Eläinlääkäripalvelujen arvonlisäverokanta tulee yhtenäistää ihmisen lääkäripalvelujen kanssa samalla tasolle, jotta eläimen huoltajan tai eläimestä huolehtivan yhdistyksen taloudellinen tilanne ei estä eläimen terveydestä huolehtimista.
- Velvoitetaan kuntia tai hyvinvointialueita järjestämään löytöeläinten kuljetus löytöeläintaloille.
- Kielletään akvaariokalojen pitäminen lemmikkeinä.

987

988 **Koe-eläimet**

989 Suomi ja EU ovat sitoutuneet jo vuonna 2010 eläinkokeiden lopettamiseen. Juuri mitään
990 ei ole tavoitteen saavuttamiseksi kuitenkaan tehty. Edelleen Suomessakin käytetään
991 kymmeniä tuhansia eläimiä eläinkokeisiin.

992 Eläinkokeet ovat myös huonoa tiedettä, sillä ne ovat kalliita ja epäluotettavia. Vain 8 %
993 eläinkokeet läpäisseistä lääkkeistä toimii ihmisillä. Sydän-, syöpä- ja neurologisten
994 lääkkeiden kohdalla toimivuus on vielä tätäkin huonompi. Syitä eläinkokeiden
995 heikkouteen ovat esimerkiksi hiirten ja ihmisten väliset biologiset erot ja eläinten kokema
996 stressi laitoksissa ja kokeiden takia. Suurin osa tautimalleista joudutaan aiheuttamaan
997 eläimille keinotekoisesti ja eläinkokeiden toistettavuus on hyvin heikkoa.

998 **Toimenpiteet:**

- Luodaan toimintasuunnitelma, jossa on selkeät askelmerkit eläinkokeiden vähentämiseksi ja lopulta lopettamiseksi.
- Velvoitetaan tutkimuslaitoksia ja yrityksiä käyttämään vaihtoehtoisia menetelmiä aina, kun se on mahdollista.
- Lisätään opetusta vaihtoehtoisista menetelmistä kaikille tutkijoille ja opiskelijoille, jotka työskentelevät laboratorioissa.
- Lisätään eläinkokeettoman tutkimuksen, kuten soluviljelmien ja tietokonemallien, rahoitusta ja asettaa myös selkeät tavoitteet tämän tutkimuksen kehittämiseksi.
- Eläinkokeilla testattujen tuotteiden pakkauksissa tulee olla merkintä tehdystä eläinkokeesta ja valmistajan on kerrottava kokeen sisällöstä avoimesti nettisivuillaan.

1010

1011 **Viihdekäyttö**

1012 Toisen elävän yksilön elämän valjastaminen viihteeksi on eettisesti kestänytöntä.
1013 Viihdekäytössä muunlainen eläin asetetaan näyttävästi ihmiselle alisteiseen asemaan:
1014 koiranäyttelyssä koira on tarkasteltava objekti, raveissa hevosta ohjataan kivulla ja
1015 väkivallalla ja eläintarhojen sekä akvaarioiden olot ovat kaukana eläinten luonnollisesta
1016 ympäristöstä. Koska viihdekäytön osa-alue on laaja, myös sen ongelmat ovat laajoja ja
1017 vaativat siten laajoja toimenpiteitä.

1018 **Toimenpiteet:**

- 1019 • Kielletään ravit ja muut hevoskilpailut.
- 1020 • Kielletään eläinten käyttö sirkuksissa.
- 1021 • Ajetaan liiketoiminnallinen eläintarha- ja akvaariotoiminta alas hallitusti.
- 1022 • Kielletään koiravaljakkoajelut.
- 1023 • Kielletään eläinnäyttelyt.

1024

1025 **Työeläimet**

1026 Työeläiminä käytettävien eläinten pidossa tulee huomioida eläimen lajityypillinen
1027 käyttäytyminen ja mahdollisuus lepoon. Stressaavissa tilanteissa, kuten väkijoukoissa,
1028 työeläinten käyttö tulee kieltää.

1029 **Toimenpiteet:**

- 1030 • Lakkautetaan poliisihevostoiminta.
- 1031 • Vaaditaan työskentelyltä eläinlähteisyyttä: sen tulee olla eläimestä mielekästä ja
1032 työskentely on lopetettava välittömästi, mikäli eläin osoittaa ahdistusta, stressiä
1033 tms.
- 1034 • Edellytetään työeläinten koulutuksessa yksinomaan palkitsemiseen perustuvia
1035 menetelmiä. Kriminalisoidaan pelon ja rankaisemisen käyttö.
- 1036 • Taataan eläimelle riittävä lepo ja mielekäs virikkeellisyys myös työpäivän aikana.

1037

1038 **Luonnonvaraiset eläimet**

1039 Luonto on koti monille muunlajisille eläimille. Ihmisen toimien seurauksena heidän
1040 elinympäristönsä on pirstaloitunut, jolloin luonnonvaraisia eläimiä tavataan myös
1041 kaupunkiympäristössä. Ihmisen luontoon jättämät ansat ja esteet, kuten pyyntiraudat ja

1042 kalastusverkot aiheuttavat eläimille onnettomuuksia, kärsimystä ja pahimmillaan pitkän
1043 tuskaisen kuoleman. Ihmisellä tulee aina ensisijaisesti olla velvollisuus auttaa eläintä
1044 niin, että ongelma saadaan poistettua ja eläin takaisin luontoon. Eutanasiaa ei saa käyttää
1045 "helppona" keinona ratkaista tilannetta.

1046 **Toimenpiteet:**

- 1047 • Kohdistetaan valtionavustuksia luonnonvaraisten eläinten auttamiseen.
- 1048 • Kustannetaan loukkautuneen eläimen hoito lähtökohtaisesti julkisista varoista.
- 1049 • Velvoitetaan viranomaisia auttamaan hädässä olevia eläimiä ja lisätään koulutusta.
- 1050 • Kielletään pralletiinipitoisten hyönteismyrkkujen myynti kuluttajakäyttöön.

1051

1052 **Metsästys**

1053 Metsästyksellä on suomalaisessa yhteiskunnassa perinteikkyyden ja hienon – lähes
1054 pyhän – harrastuksen leima. Kyseessä on kuitenkin pohjimmiltaan elävän olennon
1055 tappaminen ja haavoittaminen ja jahti aiheuttaa kohteilleen suurta stressiä. Metsästys
1056 aiheuttaa vaaraa myös muille: vuosittain metsästyksessä käytettäviä koiria kuolee tai
1057 haavoittuu eikä ihminenkään ole turvassa luodeilta.

1058 Vaikka metsästystä perustellaan usein kannanhoidolla, metsästys horjuttaa luonnollista
1059 lajien välistä tasapainoa. Petoeläimiä metsästetään, jotta heidän luonnollisia
1060 saaliseläimiä riittäisi enemmän metsästettäväksi. Kannanhoitoa olisi kaiken lisäksi
1061 mahdollista tehdä ilman metsästyä. Ihmisen tulisi elää sovussa muun luonnon ja sen
1062 eläinten kanssa.

1063 **Toimenpiteet:**

- 1064 • Kielletään pyyntiraudat ja jalkanarut.
- 1065 • Kielletään luolapyynti ja metsästyskoirien taipumuskokeet.
- 1066 • Kielletään metsästyskilpailut.
- 1067 • Kielletään eläinten kasvattaminen metsästystarkoituksiin.
- 1068 • Asetetaan aseenkäytölle 18 vuoden ikäraja.
- 1069 • Kielletään uhanalaisten lajien tappaminen.
- 1070 • Kielletään metsien eläintenruokintapaikat.
- 1071 • Kielletään metsästys hämärän aikaan.

- 1072 • Kielletään metsästys soidin-, lisääntymis- ja pesimäaikaan.
- 1073 • Lisätään hirviaitoja sekä ali-/ylikulkuväyliä moottoriteiden varsille. Alennetaan
- 1074 tarvittaessa nopeusrajoituksia.
- 1075 • Kielletään metsästys kansallispuistoissa.
- 1076 • Kielletään trofeiden maahantuonti koko EU:n alueella.
- 1077 • Lisätään resursseja salametsästyksen ehkäisyyn ja valvontaan.
- 1078 • Tuetaan vaihtoehtoisten menetelmien käyttöä kannanhoidossa.
- 1079 • Lisätään tietoutta Suomen luonnon metsien eläimistä.

1080

1081 **Kalastus**

1082 Kuten metsästys, myös kalastus nähdään usein hauskana luonnonläheisenä
1083 harrastuksena. Kalat tuntevat kipua ja erityisesti suun alue on herkkä, joten koukulla
1084 kalastus tuottaa heille tuskaa, vaikkeivat he eivät kykene ilmaisemaan sitä äänellä.

1085 **Toimenpiteet:**

- 1086 • Kielletään verkkokalastus.
- 1087 • Kielletään rapujen elävältä keittäminen.
- 1088 • Kielletään pyydystä ja päästä -kalastus.
- 1089 • Kielletään kalojen tappaminen tukehduttamalla.